

CLAUSULE ELEKTRISCHE 'ONDER HOOGSPANNING'

Bij (brand)schades ontstaat er niet zelden discussie over de vraag of de verzekerde voldaan heeft aan de verplichtingen op grond van de zogeheten *clausule elektrische installatie*. Veel van die clausules verwijzen naar de norm NEN 1010 en de NEN 3140. In het vorige nummer van *de Beursbengel* is een nadere toelichting gegeven op de inhoud en reikwijdte van de beide normen. Dit deel van de bijdrage gaat nader in op de inhoud van de clausule elektrische installatie.

een schriftelijke verklaring van de installateur worden bevestigd. Geconstateerde gebreken dienen terstond te worden hersteld.'

De uitgangspunten lijken op het eerste gezicht helder:

1. de elektrische installatie moet voldoen aan NEN 1010;
2. de installatie dient eenmaal in de vijf jaren te worden gecontroleerd;
3. de controle dient door een elektrotechnische installateur uitgevoerd te worden;
4. de installateur dient na de keuring een schriftelijke verklaring af te geven;
5. eventuele gebreken moeten onmiddellijk worden hersteld.

Al in het vorige deel van de bijdrage kwam de clausule kort in beeld. De clausule elektrische installatie kent echter vele verschijningsvormen. Daarbij is de ene meer uitgebreid dan de andere. Een clausule die (ook) met

zekere regelmaat wordt gehanteerd, is de volgende:

'De elektrische installatie dient te voldoen aan NEN 1010. Controle van de installatie dient minimaal één keer in de vijf jaar conform NEN 3140 door een elektrotechnisch installateur plaats te vinden. De controle moet door middel van

INSTALLATIE (DEEL II)

Echter, ook nu zal – net als bij de clause die in het eerste deel van deze bijdrage aan de orde kwam – blijken dat de clause nogal wat onduidelijkheden bevat, wat mogelijk discussie kan opleveren na een schade-evenement. Daar is niemand bij gebaat. Zeker ook een verzekeraar niet, omdat hij vanwege de onduidelijkheden mogelijk dekking dient te verlenen in gevallen waarin hij dat helemaal niet beoogde.

1. DE ELEKTRISCHE INSTALLATIE MOET VOLDOEN AAN NEN 1010

In het vorige deel van de bijdrage is gebleken dat niet alles wat wellicht in het dagelijks taalgebruik onder een elektrische installatie wordt gerekend, ook onder het bereik van NEN 1010 valt. Een verzekeraar die een *clause elektrische installatie* hanteert, zal zich dus eerst de vraag moeten stellen of het wel de bedoeling is dat de clause slechts ziet op het deel van de elektrische installatie dat is aangelegd volgens de norm NEN 1010, of dat beoogd wordt dat alle onderdelen van de elektrische installatie in een gebouw en daarop aangesloten toestellen onder het bereik van de clause vallen.

Door alleen te verwijzen naar de norm NEN 1010 wordt de reikwijdte van de clause dus sterk verkleind, terwijl de oorzaken van een brand zich niet alleen maar voordoen in dit deel van de elektrische installatie, maar evenzeer in andere aanwezige elektrische installaties en toestellen van de elektrische installatie in en buiten een gebouw.

elektrische installaties en toestellen. Met regelmaat ontstaat er bijvoorbeeld brand als gevolg van een verkeerd gebruikte kabelhaspel. Een kabelhaspel valt echter niet onder het bereik van NEN 1010, en daardoor niet onder het bereik van de clause elektrische installatie.

Wanneer het de bedoeling is dat alle elektrische installaties en alle aangesloten elektrische toestellen in en buiten een gebouw onder het bereik van de clause elektrische in-

stallatie vallen, kan de vermelding van NEN 1010 eigenlijk weggelaten worden. Opgenomen kan worden dat de gehele elektrische installatie dient te voldoen aan de daaraan te stellen installatie- en veiligheidseisen. Dit laat echter dan wel ruimte voor discussie over wat onder het begrip *elektrische installatie* moet worden verstaan. Beter is daarom ook een definitie van het begrip op te nemen, zodat voor iedereen duidelijk is wat precies wordt bedoeld.

Bij het opnemen van een wijziging naar NEN 1010, is het uiteraard van belang om te weten welke versie/editie wordt bedoeld. Omdat NEN 1010 aan wijzigingen onderhevig is, en het ondoenlijk is om de clause zo te redigeren dat deze toegesneden is op de situatie van de verzekerde, zou gerefereerd kunnen worden aan het niveau van aanleg en bij (gedeeltelijke) vernieuwing

.....
Opnemen definitie van begrip 'elektrische installatie' is beter, zodat voor iedereen duidelijk is wat precies wordt bedoeld

aan *het rechtens verkregen niveau*. Deze term is afkomstig uit het Bouwbesluit 2012 en is kortweg het actuele kwaliteitsniveau (lees: de geldende voorschriften) bij de aanleg van een bouwdeel voor zover dat legaal is verkregen. Het ligt tussen het niveau van de bestaande bouw (de ondergrens) en het niveau van de nieuwbouw (de bovengrens). Aan *het rechtens verkregen niveau* wordt dus voldaan wanneer de elektrische installatie tenminste voldoet aan de editie van NEN 1010 die van toepassing was en waarop de bouwvergunning werd verkregen ten behoeve van de nieuwbouw of verbouwing.

2. CONTROLE EENS IN VIJF JAREN CONFORM NEN 3140

NEN 3140 kent enerzijds bepalingen die zien op de zorgplicht ten aanzien van elektrische veiligheid

en gezondheid, en anderzijds kent de norm bepalingen die betrekking hebben op de invulling van de controle van de elektrische installatie en de invulling op de controle van de daarop aangesloten toestellen. In zijn algemeenheid geldt dat organisaties die alle bepalingen uit de norm NEN 3140 respecteren, voldoen aan de zorgplicht voor elektrische veiligheid.

Met de verwijzing naar NEN 3140 in de clause elektrische installatie, wordt logischerwijs bedoeld dat de inspectie dient plaats te vinden in overeenstemming met het inspectiehoofdstuk van NEN 3140 (te weten hoofdstuk 5.101.5). Dit hoofdstuk gaat over de manier van inspecteren van elektrische installaties. Het hoofdstuk vermeldt echter niet *wát* er exact gerapporteerd moet worden bij een dergelijke inspectie. Het kan nuttig zijn dat in de clause elektrische installaties wel op te nemen (zie hierna).

Of de keuze voor een controle om de vijf jaren afdoende is, kan slechts vastgesteld worden na beoordeling van de aard van de desbetreffende elektrische installatie. Bijlage 1 bij NEN 3140 (*Het bepalen van de tijd tussen twee opeenvolgende inspecties van elektrische installaties*) biedt hiervoor houvast. Aan de hand van gegevens zoals de leeftijd van een installatie, de kwaliteit, omgevingsomstandigheden, de personen die de installatie gebruiken, de mate van toezicht door een installatieverantwoordelijke en de richtlijnen van de fabrikant van het elektrisch materieel kan dan de tijd tussen twee opvolgende inspecties worden bepaald. De ervaring leert dat een termijn van vijf jaren vaak te ruim is, en dat een nieuwe inspectie eerder wenselijk is.

Bij verwijzingen naar NEN 3140, moet overigens worden bedacht dat uit de hoek van de installatie- en inspectiemarkt twijfel is geuit in hoeverre de norm als kwaliteitsmiddel te hanteren is, om een elektrische installatie in het kader van brandpreventie/clausulering te inspecteren. De NEN 3140 is immers ooit uit hoofde van veilige en gezonde arbeidsomstandigheden ontwikkeld, en wordt nu nog steeds door de arbeidsinspectie (mede) gebruikt om na een arbeidsongeval te beoordelen of het bedrijf waar het

ongeval zich heeft voorgedaan, aan haar zorgplicht heeft voldaan. De norm is dus niet primair geschreven om te gebruiken in verzekeringsrechtelijke verhoudingen. Er wordt dan ook wel gepleit voor een aparte richtlijn/norm om brandrisico's in en aan elektrische installaties en/of elektrische arbeidsmiddelen te inspecteren en te kwalificeren.

Dat de laatste jaren het belang van een op maat gesneden inspectie in het kader van de clausule elektrische installatie steeds meer wordt onderkend, blijkt ook uit het feit dat over het hoe en waarom van een inspectie veelvuldig seminars en lezingen worden georganiseerd. Ook de totstandkoming van de 'Safety Deal Brandveilige Elektra' is tegen deze achtergrond te bezien, in welk kader inspectieprotocol VIER (Verzekerings Inspectie Elektrotechnische Risico's) ontwikkeld is (zie de *Beursbengel* van januari-februari 2014). De verwijzing naar NEN 3140 in de *clausule elektrische installatie* lijkt zijn langste tijd dan ook te hebben gehad.

3. KEURING DOOR ELEKTRO-TECHNISCH INSTALLATEUR

De hiervoor weergegeven clausule stelt verder geen nadere eisen aan degene die de installatie moet keuren. Dit zou (kunnen) betekenen dat iedereen die zich bezighoudt met het aanleggen van en onderhoud aan een elektrische installatie, een keuring zou kunnen uitvoeren om te voldoen aan de vereisten van de clausule elektrische installatie. Dat lijkt niet wenselijk, nu daardoor iedere controle op de kwaliteit van de uitgevoerde inspectie, ontbreekt. Het verdient daarom aanbeveling om in de clausule op te nemen dat een erkende installatiedeskundige (installateur of inspecteur) de keuring moet verrichten.

In Nederland zijn er diverse erkenningsregelingen, kwaliteitscertificaten en platforms teneinde in de branche het kaf van het koren te scheiden. Vermeldenswaard in dat verband zijn:

- Sterkin (Stichting Erkenning Installateurs in Nederland), een ondernemersorganisatie voor de installatiebranche. Installateurs kunnen zich hier inschrijven als zij aan bepaalde kwalitatieve voorwaarden voldoen;

- SEI (Stichting Erkenning Installatiebedrijven), eveneens een ondernemersorganisatie voor de installatiebranche, opgericht door UNETO-VNI;
- RIB Sterkin (Regeling Erkenning Inspectie Bedrijven). Ondernemersorganisatie voor inspectiebedrijven;
- Certificatie BRL 6000-01,02 en 03 (installatiesector). Certificatiesysteem (bijvoorbeeld uitgegeven door een certificerende instelling zoals DEKRA Certification). Hiermee toont de installateur aan dat de E-installaties betrouwbaar, duurzaam en veilig zijn ontworpen;
- Certificaat van Toezicht (uitgegeven door DEKRA Certification). Door in het bezit te zijn van een certificaat van toezicht is de installateur erkend om elektro-technische veiligheidskeuringen uit te voeren (zowel elektrische installaties als elektrische arbeidsmiddelen);
- iKeur (platform dat de elektro-technische bedrijfsvoering optimaliseert voor onafhankelijke inspecteurs en aanspreekpunt is voor beheerders van elektrische installaties).

4. DE DOOR DE INSTALLATEUR AF TE GEVEN SCHRIFTELIJKE VERKLARING

Anders dan vaak wordt gedacht, is de schriftelijk verklaring niet alleen bedoeld om vast te stellen dat er gekeurd is. Het kan ook een belangrijk middel zijn om vast te stellen *wat* er gekeurd is. Na een brand kan er immers discussie ontstaan over de vraag of een bepaalde toestand reeds bestond op het moment dat de laatste keuring plaatsvond. Zou dat zo zijn, dan zal een verzekeraar zich waarschijnlijk niet snel op schending van de clausule elektrische installatie kunnen beroepen. Zeker niet wanneer de keuring in zijn opdracht is uitgevoerd.

De NEN 3140 bevat geen duidelijke bepalingen waaruit volgt hoe een rapportage naar aanleiding van een keuring ingericht moet worden. Als ook in de clausule geen eisen worden gesteld aan de wijze waarop gerapporteerd dient te worden, zou de gedachte post kunnen vatten dat te volstaan is met een eenvoudige

verklaring waaruit volgt dat een keuring heeft plaatsgevonden. Dat lijkt onwenselijk. Het verdient daarom aanbeveling om in de rapportage op te laten nemen wat de aard en omvang van de installatie is, die aan de keuring is onderworpen.

5. GECONSTATEERDE GEBREKEN MOETEN ONMIDDELIJK WORDEN HERSTELD

Veelal bepaalt de clausule dat gebreken *terstond* of *onmiddellijk* hersteld moeten worden. Niet in alle gevallen zal dat evenwel mogelijk zijn, bijvoorbeeld vanwege de aard of omvang van het geconstateerde gebrek. Bedacht moet dan worden dat op grond van NEN 3140 geldt dat bij gebreken die een onmiddellijk gevaar vormen, dat deel van de

Schriftelijke verklaring kan ook belangrijk middel zijn om vast te stellen *wat* er gekeurd is

installatie uit bedrijf moet worden genomen, en daarbij zodanig moet worden beveiligd dat opnieuw inschakelen wordt voorkomen.

Hoewel in veel clausules een verwijzing naar NEN 3140 is opgenomen, is het niet zonder meer gegeven dat de verplichting om een situatie die een onmiddellijk gevaar vormt onmiddellijk weg te nemen, doorwerkt in de verzekeringsrechtelijke verhouding tussen verzekeraar en verzekerde. Het advies luidt daarom om een dergelijke verplichting (eveneens) op te nemen in de clausule.

GARANTIECLAUSULE OF PRIMAIRE DEKKINGSOMSCHRIJVING

Het valt op dat in veel clausules geen sanctie wordt genoemd als niet voldaan wordt aan de verplichtingen op grond van de clausule, terwijl andere clausules spreken over *het ontbreken van dekking* en weer andere over *verval van dekking*. Hoewel de gehanteerde terminologie onbelangrijk lijkt, is dat niet het geval. In het ene geval moet de clausule namelijk aangemerkt worden als een primaire dekkingsomschrijving, terwijl in het andere geval de clausule zal worden aangemerkt als een garantieclausule.

Het onderscheid is van belang omdat op grond van jurisprudentie van de Hoge Raad, bij een clausule die wordt gezien als een garantiebe-

SAMENVATTEND

In het vorige nummer van *de Beursbengel* is een toelichting gegeven op de inhoud en reikwijdte van NEN 1010 en NEN 3140. Tegen deze achtergrond is in dit deel van de bijlage een veel gebruikte clausule ontleend en besproken.

Hoewel de tekst van de clausule elektrische installatie in veel gevallen duidelijk lijkt, is door middel van deze bijdrage getracht het tegendeel inzichtelijk te maken. Onduidelijkheid over de aard en strekking van de clausule is niet in het belang van de bij de verzekeringsovereenkomst betrokken partijen, omdat dit leidt tot ongewenste discussies. De uitkomst daarvan kan zijn dat een verzekeraar dekking moet bieden voor schade die hij niet beoogd heeft te dekken. Om dit te voorkomen, is een goede redactie van de clausule elektrische installatie van belang. Gelet op hetgeen hiervoor aan de orde is gesteld, zou een tekst als deze wellicht beter aansluiten bij de wensen en behoeften:

‘De elektrische installatie dient te allen tijde te voldoen aan de toepasselijke veiligheids- en installatievoorschriften. Waar NEN 1010 van toepassing is, moet voldaan worden aan de editie geldend op het moment van de eerste aanleg van de installatie, en na uitbreidingen, wijzigingen of (gedeeltelijke) vernieuwingen aan het rechtens verkregen niveau. Voldoet de elektrische installatie niet aan de daaraan te stellen eisen, dan biedt de verzekering geen dekking voor schade.

De installatie dient eens in de drie jaren door een (...) gecertificeerd/erkend installatietechnisch bureau gekeurd te worden conform NEN 3140. Van deze keuring dient een schriftelijke rapportage opgesteld te worden, waarin melding wordt gemaakt van de aard en omvang van de gekeurde installatie. Eventuele gebreken dienen terstond te worden hersteld. Installatiedelen met gebreken die een onmiddellijk (brand)gevaar vormen, en niet terstond hersteld kunnen worden, moeten onmiddellijk uit bedrijf worden genomen.

Onder elektrische installatie in de zin van de clausule wordt verstaan: alle delen van de elektrische installatie, inclusief alle daarop aangesloten elektrische apparaten en toestellen.’ ●

Ing. J. Peeters, drs. P. Kok en
mr. O.B. Zwijnenberg

De auteurs Peeters en Kok zijn werkzaam bij DEKRA Experts B.V. te Rotterdam, Zwijnenberg is werkzaam bij V&A Advocaten te Rotterdam.

paling, een verzekerde zou kunnen betogen dat een verzekeraar zich naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet op de clausule kan beroepen wanneer het causaal verband tussen het niet-voldoen aan de clausule en het ontstaan van een (brand)schade, ontbreekt. Dat kan niet wanneer de clausule aangemerkt moet worden als een primaire dekkingsomschrijving, zo heeft de Hoge Raad beslist. Bij een garantieclausule kan er dus een discussie ontstaan over (het ontbreken van) causaal verband tussen de schending van de clausule en de oorzaak van de brand.

Hoewel een uitgebreide toelichting op het onderscheid tussen een garantiebepaling en een primaire dekkingsomschrijving het bestek van deze bijdrage te buiten gaat, komt het in het kort op het volgende neer: bij een primaire dekkingsomschrijving is er in het geheel geen dekking of geldt een uitsluiting. Bij een garantiebepaling is er in beginsel wel dekking voor de schade, maar wordt de dekking de verzekerde ontnomen (komt deze te vervallen) wanneer niet aan de vereisten van de clausule is voldaan.

Of de clausule uiteindelijk zal gelden als een garantieclausule of een primaire dekkingsomschrijving, is een kwestie van uitleg. Een verzekeraar zal daarom dus duidelijk moeten aangeven wat hij wil. Als een verzekeraar de clausule wenst te gebruiken als een primaire dekkingsomschrijving, dan moet dat

..... **Advies: ook verplichting om gevaarlijke situatie onmiddellijk weg te nemen opnemen in clausule**

dus ook tot uitdrukking worden gebracht. Bijvoorbeeld met de woorden: ‘deze verzekering biedt geen

dekking indien op het moment van de brand niet aan de vereisten van deze clausule wordt voldaan’. In veel andere gevallen loopt de verzekeraar het risico dat de clausule wordt aangemerkt als een garantieclausule, en is er voor een verzekerde ruimte om een beroep te doen op de redelijkheid en billijkheid. Dat is uiteraard geen probleem wanneer dit ook de bedoeling van de verzekeraar is geweest. Is dat echter niet het geval, dan kan het voor de verzekeraar verstrekkende gevolgen hebben. Hij kan dan ongewild verplicht zijn dekking te verlenen voor een schade. Ook hieruit blijkt dat een goede redactie van de clausule van wezenlijk belang is.

Overigens zou er ook voor gekozen kunnen worden om het causaliteitsvereiste expliciet in de clausule op te nemen, zoals in enkele clausules ook wel gebeurt. Het bewijsrisico wordt dan veelal bij de verzekerde gelegd, in die zin dat als uitgangspunt geldt dat de verzekering geen dekking biedt wanneer niet voldaan wordt aan de vereisten van de clausule, tenzij de verzekerde bewijst dat het causaal verband tussen de schending van de clausule en de oorzaak van de schade, ontbreekt.